

grad til modsigelse). Det er blandt mandlige historikere en udbredt holdning, at kvindehistorien repræsenterer en overgang, som vi må stå igennem. Ovenstående er skrevet ud fra den opfattelse, at den rummer en værdifuld fornyelse og som sådan må tages alvorligt. I den ånd er Grethe Jacobsens bog anset for vigtig og dens synspunkter for at være en diskussion værd.

Helge Paludan

Saxo («Grammaticus» kaldet): *Danmarks Riges Krønike 1-3. Danernes Bedrifter fra den ældste tid og frem til omkring 1200. Oversat i 1898 af Dr. Fr. Winkel Horn.* Med denne oversættelse som grundlag og efter jævnføring også med ældre udgaver genfortalt på nutidsdansk af Mogens Boisen. (Asschenfeldt 1985). 244 + 266 + 275 s., 98 kr. pr. bind.

De senere år har set et boom af Saxo-oversættelser, først med Sigurd Vasegaards træsnit til Jørgen Olriks oversættelse, så Peter Fishers og Eric Christiansens videnskabeligt anoterede engelske udgaver og siden Frederik Winkel Horns oversættelse i flere prislæg. Her foreligger nu en såkaldt genfortælling ved Mogens Boisen. Den er rettelig en nænsom sproglig revision af Winkel Horns snart hundredårige tekst på det fine, allerede klassiske, nu-dansk, man forventer fra Mogens Boisens flittige værksted. Nogle af Saxos fordoblinger og tredoblinger af samme moralske pointe er strøget, og lejlighedsvis, for eksempel i beskrivelsen af slaget ved Fodevig, er der indføjet en nyttig forklaring, der dog ikke stammer fra Saxos hånd. I og for sig er der tale om et værk, man normalt ville advare historikere imod. Men denne nye Saxo har een fordel: Den kan læses – og hvor mange af de senere års solgte Saxo-

bind er blevet læst, læst med fornøjelse? Også den lærer, der skal stikke et kildested ud til moderne studerende, vil have glæde af Mogens Boisens tekst og vil nok ofte foretrække den efter at have konsulteret alternativerne. Mogens Boisens Saxo-revision er den bedste populære oversættelse, vi har for øjeblikket, meget velegnet til den første gennemlæsning af Saxo. (Ved videnskabelig behandling af detaljer må Peter Fishers og Eric Christiansens engelske oversættelser foretrækkes sammenholdt med grundteksten). – Hvis nu nogen går med en drøm om at tilvejebringe en virkelig ny-oversættelse af vort nationale klenodie, kan de gerne give sig god tid: Det folkelige marked for en Saxo på dansk og det videnskabelige behov for en Saxo med noter er mættet for den næste snes år.

Rikke Malmros

Knytlinga Saga. The History of the Kings of Denmark. Translated by Hermann Pálsson and Paul Edwards. (Odense University Press, 1986). 197 s., 183 kr.

I anledning af 900-året for drabet på Knud den Hellige 1086 har Odense By bekostet denne den første oversættelse til engelsk af Knytlingesaga, hvori jo den litterært værdifulde og elementært spændende saga om Knud den Hellige udgør knap halvdelen af sidetallet. Det engelsksprogede sagapublikum er helt koncentreret om sagaerne (og her specielt slægtssagaerne) som velskrevet og spændende litteratur, mens interessen for kongesagaer og detaljer i Nordens tidlig-middelalderlige historie kun blomstrer hos en ganske snæver kreds af specialister. Det er derfor fuldt berettiget, at Hermann Pálssons og Paul Edwards's engelske oversættelse først

og fremmest kaster lys over Knyttingsagas litterære sider. Hvad der ville være en oplagt fejl i en oversættelse henvendt til danske læsere, er det ikke i en tekst beregnet for engelske, og man kan kun håbe, at bogen vil finde vej til sit publikum. Historisk stof behandles i oversigtsform i indledningen alene for at gøre teksten forståelig for en udenlandsk læser, og ikke engang det forhold, at Knyttingsagas beretning om Knud den Store i kraft af sine indlagte skjaldekvad er en primær, samtidig kilde til Englands historie, bliver bemærket. Af hensyn til målgruppen må det beklages, at bogen mangler et

kort med angivelse af de danske og vendiske steder, der forekommer i teksten. Man burde også have forklaret, at sagaen med ret stor konsekvens vender verdenshjørnerne 90° galt, så at »nord« betegner øst osv. (Dette er især tydeligt i Danmarksbeskrivelsen i kapitel 32, der må have tjent som geografisk opslagsværk for forfatteren af Knud den Helliges saga). Som helhed må det dog siges, at engelske sagalæsere har fået en fin tekst at nyde og danske historikere en publikation at henvise til, når de skriver for internationale lærde.

Rikke Malmros

NYERE TID

Tyge Krogh: *Staten og de besiddelsesløse på landet 1500-1800*. (Odense Universitetsforlag, 1987). 182 s., 183 kr.

Bogen er et omarbejdet speciale. Dens hovedintention er at vise, at de statslige indgreb overfor de besiddelsesløse var klart bestemt af tidens to produktionsmåder. Bogen rummer både en masse inspirerende nytænkning og til tider alt for firkantede marxistiske styringsinstrumenter og -mekanismer. Det sidste er særlig iøjnefaldende i den proklamatriske indledning. Det hævdes, at de besiddelsesløse lag synonymt med landarbejdere i feudaltiden var en diffus restgruppe uden væsentlig økonomisk betydning, men at de i den kapitalistiske tid fik en nøgleposition. Disse lønarbejdere skulle i den sidste periode forvandles og disciplineres til punktlig og regelmæssighed, fordi de skulle arbejde sammen med mange andre. Desuden »medførte lønarbejdets erstatning af den feudale udbytning af bønderne, at det incitament til at arbej-

de, som lå i brugsretten til produktionsmidlerne og retten til den variable del af produktionsresultatet, faldt bort. Dette incitament måtte for en væsentlig del erstattes af opsyn og kontrol.« (s. 14).

Jeg kan til nød gå med til, at de besiddelsesløse på landet var en diffus restgruppe, men det var de også i kapitalistisk tid; men ellers kan jeg overhovedet ikke genkende deres arbejdsforhold i denne beskrivelse. De var hverken i feudaltiden eller i den kapitalistiske tid lønarbejdere i klassisk forstand, fordi de boede i huse eller enkelte rum til fæste eller leje. De havde næsten altid en kålhav til, de blev op til dette århundrede aflønnet bl.a. med naturallier, en jordstrimmel i arbejdsgiverens mark, og lå også helt op til vores århundrede under for den på gårdene gængse patriarkalisme. Derfor havde Socialdemokratiet jo så frygtelig svært ved at få fat i dem. Landarbejderne er en diffus gruppe både arbejds- og samfundsmæssigt og de må ikke puttes i marxiske klassebåse. Landarbejdere på de store